

MDMB-BUTINACA: проблеми належності до наркотичних засобів і психотропних речовин

Олександр Родигін

судовий експерт сектору дослідження сильнодіючих та отруйних лікарських засобів, відділ дослідження наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів, сильнодіючих та отруйних лікарських засобів, лабораторія досліджень матеріалів, речовин і виробів, Дніпропетровський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр МВС України, м. Дніпро, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-5425-3084>, e-mail: R-O.A@outlook.com

Зауважено негайну потребу токсикологічної та фармакологічної експертизи, правоохоронної системи у роз'ясненнях щодо належності до наркотичних засобів і психотропних речовин нового синтетичного канабіноїду MDMB-BUTINACA.

Ключові слова: MDMB-BUTINACA; MDMB-BINACA; синтетичні канабіноїди.

MDMB-BUTINACA: Issues of Belonging to Narcotic Drugs and Psychotropic Substances

Oleksandr Rodyhin

The paper highlights the urgent need for forensic toxicological and pharmacological examinations, along with the involvement of the law enforcement system, to clarify whether the new synthetic cannabinoid MDMB-BUTINACA should be classified as a narcotic drug and psychotropic substance.

Keywords: MDMB-BUTINACA; MDMB-BINACA; synthetic cannabinoid.

Соціуми та правові системи країн світу осуджують рекреаційне вживання наркотичних і психотропних речовин. Постійний контроль за поширенням таких речовин спонукає кримінальних осіб до постійного розроблення нових речовин, які можна використувати для рекреаційного вживання. Одним з доволі нових видів заборонених речовин є синтетичні канабіноїди. Канабіноїди — група хімічних сполук, які містяться у рослинах роду

коноплі. Основним психоактивним компонентом, який викликає залежність, є Δ -9 тетрагідроканнабінол, який зв'язується з певними рецепторами головного мозку та спричиняє психоактивну дію [1].

Уважають, що вперше синтетичні канабіноїди синтезували у 2004 р. Тоді вони мали більш довгий і глибокий «ефект» після вживання та зацікавили людей, залежних від психоактивних речовин. Станом на

сьогодні розроблено й досліджено приблизно 200 синтетичних канабіноїдів із психотропною дією. Назви канабіноїдів спочатку пов'язували з їхніми розробниками: науковцями (*JWH* — *John W. Huffman*, *AM* — Олександрос Макріянїс) або установами (*HU* — Єврейський університет в Єрусалимі, *CP* — *Charles Pfizer*). Із часом канабіноїди почали називати більш логічно, пов'язуючи їхні назви зі структурною формулою речовини, які описували їхні складові: хвіст, ядро, сполучну та приєднану групи. Європейський центр моніторингу наркотиків і наркозалежності почав застосовувати саме цей спосіб для опису нових сполук, що давало уявлення про загальну формулу синтетичного канабіноїду лише за назвою [2].

Одним з найновіших синтетичних канабіноїдів є *MDMB-BUTINACA* (також відомий як *MDMB-BINACA*) — зі структурною подібністю до *MDMB-PINACA*, *4F-MDMB-BINACA*, *ADB-BINACA* (*ADB-BUTINACA*) та інших синтетичних канабіноїдів. США вперше виявило речовину *MDMB-BINACA* у травні 2023 р. в токсологічному зразку, привезеному із Великої Британії, про що і зазначила у своєму звіті, зауваживши, що фармакологічна активність і ефективність *MDMB-BINACA* невідомі. Зважаючи на структурну подібність, очікується, що *MDMB-BINACA* матиме схожі ефекти з іншими біологічно активними синтетичними канабіноїдами [3]. На території Європи появу *MDMB-BINACA* вперше відзначила Швеція

11.05.2023 р. у Європейському звіті про наркотики 2024 [4].

Що стосується України, то фахівці Дніпропетровського НДЕКЦ МВС України вперше виявили можливий аналог цієї наркотичної речовини 29.11.2023 р., про що складено відповідний службовий лист до Державної служби України з лікарських засобів та контролю за наркотиками про надання роз'яснень щодо належності *MDMB-BUTINACA* до аналогів наркотичних засобів або психотропних речовин. Уже за 9 місяців 2024 р. на дослідженні опинилися 89 об'єктів, що містили *MDMB-BUTINACA*. Ці об'єкти розподілилися за місяцями так: березень — 1, квітень — 3, червень — 1, вересень — 84 (див. рис.).

Водночас у правоохоронній системі немає підстав для висування обвинувачень людям, у яких вилучено цю речовину, оскільки до сьогодні *MDMB-BUTINACA* не належить до переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів [5]. Судячи з різкого зростання, можна висунути припущення — кримінальний світ зробив висновки щодо «легальності» уживання цієї речовини та збільшує її кількість на чорному ринку.

Згідно із законодавством України аналоги наркотичних і психотропних речовин мають однакове правове положення, як і наркотичні засоби та психотропні речовини. Зважаючи на це, для настання кримінальної відповідальності необхідно визначити належність засобу або речовини до заборонених для обігу. Оцінювання

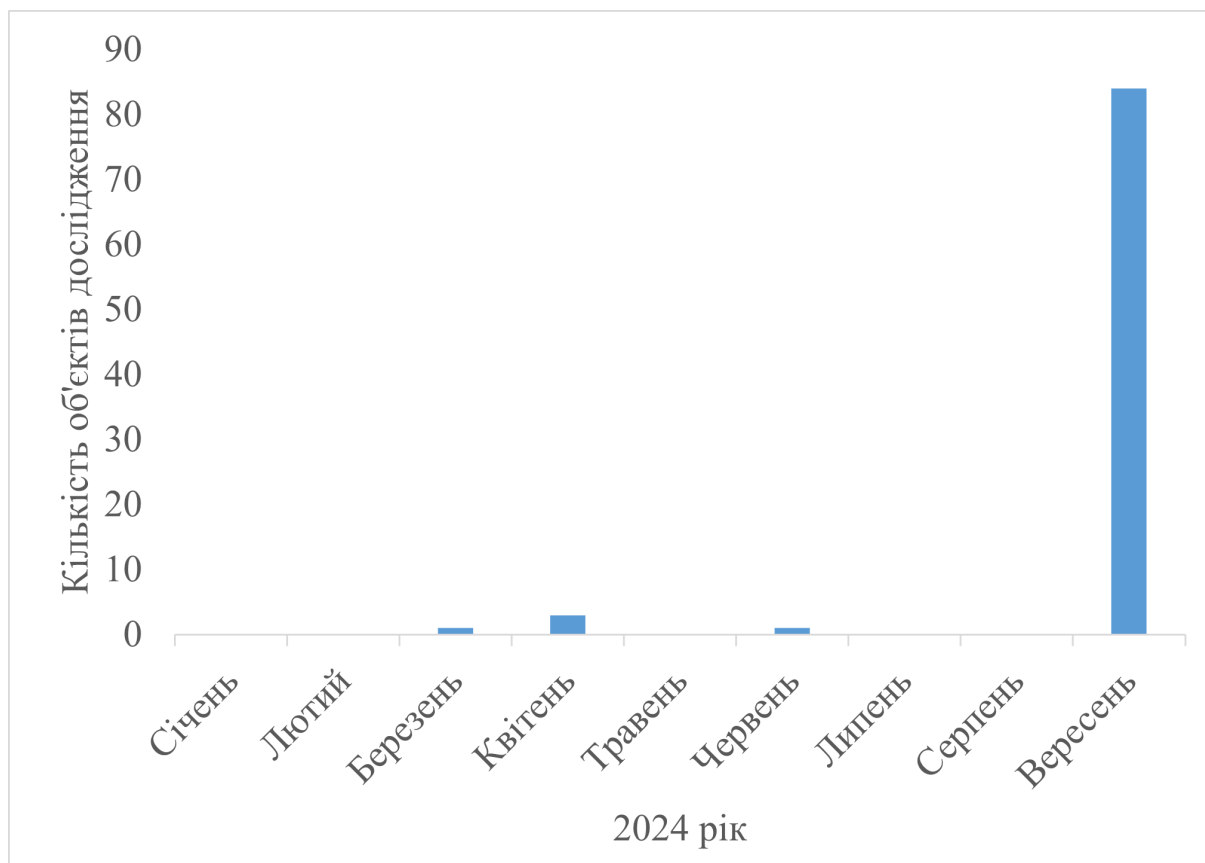

Рис. Виявлення в об'єктах дослідження *MDMB-BUTINACA* за місяцями 2024 р.

засобів і речовин щодо їх належності до аналогів наркотичних засобів та психотропних речовин у нашій державі здійснює Комісія Міністерства охорони здоров'я України з віднесення засобів і речовин до аналогів наркотичних засобів і психотропних речовин [6].

Судові експерти-хіміки визначають хімічну структуру дослідних речовин і оцінюють їх належність до аналогів наркотичних засобів та психотропних речовин, що потребує глибоких знань у хімічних науках. Водночас слід розуміти, що лише висновок експерта-хіміка не дає правових підстав для визнання вилучених речовин належними до таких аналогів, оскільки необхідно ще з'ясу-

вати наявність психоактивної дії цієї речовини на мозок людини. Такий висновок виходить за межі спеціальних знань експерта-хіміка. Саме тому необхідне проведення комплексної судової експертизи із залученням судового експерта з медичними знаннями, який проведе хіміко-токсикологічні та хіміко-фармакологічні дослідження. За результатами такої комплексної експертизи оформлюють висновок експерта, який направляють до Міністерства охорони здоров'я України, яке має визначити правомірність належності речовини до аналогів наркотичних засобів і психотропних речовин. Тож убачаємо за необхідне спростити процедуру визнання належності речовин до

аналогів наркотичних засобів і психотропних речовин та інформування органів досудового розслідування про призначення в таких випадках комплексних судових експертиз [7].

MDMB-BUTINACA є новим синтетичним канабіноїдом, впливу на мозок і токсикологічну картину якого не визначено до сьогодні, що робить його легальною речовиною, тоді як збіль-

шення його надходжень на експертне дослідження свідчить про зацікавленість ним наркозалежного населення та його можливу психоактивну дію, зважаючи на його структурну формулу. Тож нагальною є потреба визнати речовину *MDMB-BUTINACA* належною до наркотичних засобів або психотропних речовин, зважаючи на її рекреаційне вживання.

Перелік джерел посилання

1. Karila L., Benyamina A., Blecha L. et al. The Synthetic Cannabinoids Phenomenon. *Current Pharmaceutical Design*. 2016. Vol. 22. Is. 42. Pp. 6420—6425. DOI: 10.2174/1381612822666160919093450 (дата звернення: 24.09.2024).
2. Perspectives on drugs. Synthetic cannabinoids in Europe. European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction, 2017. 9 p. URL: <https://www.drugsandalcohol.ie/27398/> (дата звернення: 24.09.2024).
3. NPS-Discovery — New-Drug-Monograph. The Center for Forensic Science Research & Education, 2023. 4 p. URL: <https://www.cfsre.org/images/monographs/MDMB-BINACA-New-Drug-Monograph-NPS-Discovery-230627.pdf> (дата звернення: 24.09.2024).
4. New psychoactive substances — the current situation in Europe (European Drug Report 2024) / EUDA. 11 June 2024. 15 p. URL: https://www.euda.europa.eu/publications/europe-an-drug-report/2024/new-psychoactive-substances_en (дата звернення: 24.09.2024).
5. Про затвердження переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів : постанова КМУ від 06.05.2000 р. № 770 (зі змін та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/770-2000-п#Text> (дата звернення: 24.09.2024).
6. Про деякі питання віднесення засобів і речовин до аналогів наркотичних засобів і психотропних речовин : наказ МОЗ України від 03.04.2019 р. № 715. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0655-19#Text> (дата звернення: 24.09.2024).
7. Гуржій О., Родигін О. Проблеми належності речовин до аналогів наркотичних засобів та психотропних речовин. *Пріоритетні напрями досліджень в науковій та освітній діяльності* : мат-ли IX Міжнар. наук.-практ. конф. (Львів, 29—30.08.2023). Львів, 2023.